

بابه قه
هه ئېژاره دهی کاروان

•
که مال ره نووف محمهد
•

عەلی باپیر ئاغای شاعیر

2 - باغی میر : 1968 / سلیمانی - چاپخانهی کامهران .

له مهیدانی رۆژنامه نووسیندا :

- 1 - له ناو سێ کەسی بەکەمی - ئێره دا - [1] له بەکەم کوفاری کوردیدا [بانگ کرد - 1914 ، بەغدا] نووسەر بووه .
- 2 - له رۆژنامەی [بانگ کردستان - 1922 سلیمانی] دا نووسەر بووه .
- 3 - له رۆژنامەی [روژ کردستان - 1922 ، 1923 ، سلیمانی] دا نووسەر بووه .

له مه مهیدانی وەرگیراندا :

- 1 - لیلی و مجنون - 1950 / بەغدا - چاپخانهی مەعاریف .
- 2 - خورشیدی خاومر - 1953 / کەرکوک - چاپخانهی تهره قبی (2) .
- 3 - روستەم و زوراب - 1955 / کەرکوک - چاپخانهی تهره قبی (3) .
- 4 - غمزه واتی محمهد حەنیفە - 1956 / کەرکوک - چاپخانهی تهره قبی .
- 5 - ئەمیر ئەرسەلان - 1956 / کەرکوک - چاپخانهی تهره قبی (4) .

هونەری رۆژنامه نووسی رادیۆ « الصحافه الاذاعیه » هونەری گهوهی ههیه بۆ پاراستنی هەر بهر هه میکی ئەدهیی و هونەری و مێژوویی و هتد . . له هه مویشی گرنگ تر له لای رادیۆ ئەو بابەته دەشێت به « دەنگی مێژوویی » و زیندوو . ئەم یادگارە هاتوایشی که زنجیره به دەبن ، لهو جۆره به که سهراوه به کی راسته بۆ دهور کردنه موو ناسینی چەند توێ به کی هۆشرو بیرو چەند مهیدانیکی ههلسو کهوتی شاعیری که شوی خۆی له ئەدهبی کوردیندا ههیه ، به تابهت - ئەو - مردوو و نایهت مه زمان !

سهره تا :

بەنه خۆشی 30-11-1974 مال ئاوابی له دنیای هه بوون کرد به لام له کاروانی ژبان و کرده وهی رۆشن بیری دا لـم مهیداناندا هه میسه شوی دیاره :

شیر * رۆژنامه نووسی * وەرگیران * بلاو کردنه وه .

له مهیدانی شیردا : دوو دیوان شاعیری خۆی چاپ کردوه :

- 1 - دیاری شارم زوور : 1966 / سلیمانی - چاپخانهی ژین .

6 - شیرین و خسرو - 1957 / کەرکوک - چاپخانه
تەرەقیی (5) .

7 - رۆستەم و جیهانگیر - 1958 / کەرکوک - چاپخانه
تەرەقیی (6) .

8 - گیانی سەعدی - 1969 / سلیمانی - چاپخانه
کەمەران (7) .

له مهیدانی بلاو کردنهوهدا :

1 - دیوانی محوی - 1922 / سلیمانی - چاپخانه
حکومت .

2 - کڵدهستە شەرای هاو عەرم - 1939 / سلیمانی -
چاپخانهی ژبان + « گۆلدهستە شوعەرای هاو عەرم -
1969 / سلیمانی - چاپخانهی کەمەران » .

3 - دیوانی احمد مختار جاف - 1960 / سلیمانی -
چاپخانهی کەمەران .

4 - مەگری ژنان - 1970 / سلیمانی - چاپخانهی
رەپەڕین (8) .

5 - شاعیرە ناو ون بوو کانی کورد - 1973 / سلیمانی -
چاپخانهی رەپەڕین .

* رۆمانی [چۆن بووم بە خاندان = مەسەلەیی وێژدان/
بلاو کراوهی د. ئیحسان فوناد : 1970 / بەغدا - چاپخانهی
ئیرشاد . لاپەرە : 61 دەلێن : له دەورو بەری سالانی 1927 -
1928 دا له لایەن عەلی کەمال بایرەوه نوسراوه تەمۆه (9) .

* ووه کو له دوواییدا دەرده کەوێ شیعری بلاو نە کراوه یهشی
هەبە ، تەنانەت دیوانی شعی هەبەو - هێشتا - چاپ
نە کراوون (10) .

یادگاره کە (11)

گفتوگۆیهکی رادیۆیی تیکراییه . پێشنیارو ناماده کراوی
خۆمه . بەماگنیتە فۆنی جۆری « ناگرا - خێرای 75 » خۆم تۆمارم
کردووه . شوێن مالى خۆی بوو له سلیمانییدا . کات سەعات
چواری باش نیوه رۆژی 2-9-1971 بوو . پاش مۆنتاژ کردنو
رایی کردن - اخراج - که خۆم سەرپەرشتیم کرد | له بەرنامە
رادیۆیی : شهوچه ربه کی کورده واری - کەمال ره ئووف
محمد - ماوهی : 37 . د .] له پایزی سالی 1971 داو له
زستانی 1974 داو له سالی 1976 دا له رادیۆی ناوبراودا
بلاو کراوه تەوه . هەتا ئێستا « ئەسڵە کە » و « بەرنامە کەش »

له ئارشیفدا هەلگیرا وون .

* له 2-11-1972 شدا هەر له مالى خۆی و له
سلیمانییدا گفتوگۆیهکی « 2 ده قسه و نیوی » فلیمیکی
سینمایی تهله فزیۆن له گەل تۆمار کرد . کامیرا « 16 ملمی
بێ دەنگ بوو » . کامیرامان عەبباس خەلف بوو . رووناکی
هەلگیر « ناوی نایه تەمۆه یادم » . دەنگ تۆمار کردنی (له کانی
وێنه گرتن و گفتوگۆدا) خۆم له سەر ماگنیتە فۆنی جۆری
ناگرا - خێرای 75 تۆمارم دە کرد . « شاعیریش هەلامەتی بوو »
تا ئێستا ئهو قلیمه بلاو نە کراوه تەمۆه له دەزگای تهله فزیۆندا
هەلگیراوه و دەنگە کەش نە خراوه تە سەر فلیمه کە ، لهو سالهوه
کوششم کرد که کاره که چێ به چێ بکری به لام یارمهتیم نە درا .
هەمان گفتوگۆ له رادیۆی کوردیی بەغداددا بلاووم
کردووه تەمۆه ، هەروەها له رۆژنامە (هاوکاری : 311-
1-4-1976 دا) .

* ئەم یادگارهی له بەر دهسته ، ئەمانه تیکه بو ئهوهی
نرخى خۆی نه دۆزینت ئهوا چۆن قه کراوه ، بهو دەم دووهوه
دەبێخه نه روو به بێ سەپاندنی رینووسی ئەدەبی باو . له لایه کی
ترهوه 95% قه کان وه کو خۆیان و ئهوی نه شیاوه
بلاو بکری تەمۆه چەند قسهیه کی که مه له سەر سالانی 1922 و
شیعری سیاسی که ئەوانه له ئەسڵه کەدا ماوون لێ کۆلەر کان
نە دەستیان نە چووه . تیکرای ئهو چەند قسهیه ش له دەورو
بەری به ک دوو ده قهمدان . له رووی ئامانه تیشمهوه دە بێ بگوتری
که کمال علی ، کوری شاعیر له هەردوو دانیشندا ئاماده بوو .

* بۆ دووباره نە کړنه وهی ناوی شاعیر و خۆم ، بۆ نیشانه
(شاعیر) بۆ شاعیر و (ک . ر . م) بۆ ناوی خۆم داده نیم .

گفتوگۆکه :

(پاش پێشکەش کردنیکی رادیۆیی و هێنانه قسهی) .

شاعر :

ناووم ، عەلی کوری بایر ئاغام . بایر اغا کوری چراغه ،
چراغ کوری جووامیره که رهگیسی عه شیره تی سمایل عوزیری
بووه (12) ، له قەدیعه وه . باوکم بایر ئاغا له زهمانی عوسمانی یی
زاتی تورک بووه . لهو زهمانه یا عمیری خای کردووه وه خۆم
له تەئریخی [ههزارو سێ سەدو پینجی هیجری یا] له پیش
وه فاتی کاکه حمەدا (= زاتی موباره کی کاک احمدی شیخ/
ک . ر . م) (13) به شەش مانگ هاتوومه دنیاه وه کاکه حمەد
گرتومی به باوه شی به وهو دوعای بۆ نووسیوم .

ک. ر. م :

به لئی ؟ وه آلابی قوربان به ننه له مزگهفتی شیخ شهولای
همولتیری (16) نمخوین ، بهرامبر مالی عیزهت به گه که ئیستا
پئی نه لئین : مزگهفتی دوو دهرگا . ناوی نهو پیاوه گه وره بان
کویر کردهوه که باوکی خه لیغه ی مهولانا خالیسد بوو (17) وه
خۆی عالم بوو ، له فارسی یا ، له عمره بی یا ، له هموو زبانتیکا .
نهرزته کهم له خزمهت نهوا نمخوین ، له موئی کوئه بوونهوه ،
شاعیره کان وه کو : بیخودو (18) زیوهر (19) نه م تا قمه . کو
نه بوونهوه به حسی شیعبان نه کردو شیخ نه حمده موختاری
کوریشی که له م ناخیرا قلازی بوو (20) ، نهویش هر شاعیر بوو .
منیش مرفاقی شیعبر گرمی ، دهستم نه کرد به شیعبر گوتن .
ک. ر. م :

ماموستا ئیستا عومرت چند نه بی ؟

شاعیر :

عومرم ههشتاو شه شه .

ک. ر. م :

ئیشاللاه لهش ساغ شه بی و له خوئیدا نه بی .
شاعیر :

بوچی دهستت کرد به شیعبر وونن ؟

شاعیر :

وه لاهی پتیم خوئش بوو . قسه به کی جوان بووه وه منیش
که عومرم گه بیشته شانزوه حه فقه فیری عاشقیتی بووم ،
کوردی به که ی ئیتر (بهدم پتیکه نینه وه) کچی جوانم نه دیی ،
حزم نه کرد شیعبری پیا بلتیم !

ک. ر. م :

ناوی به که مین شیعبرت چی بووه ، نه گهر پارچه به کی
بفرموی ؟

شاعیر :

(به خاوی به وه)

شه هیدی (21) چاوی مه خمووری دلارامیکی بن باکم
موهه فقهق نیرگسی شه هلا نه بی بروی له سر خاکم
غمزه لیتی ، وایه هموویم له بر نی به .

ک. ر. م :

نهمهت له سالی چندا ووتووه ؟

شاعیر :

نهوه ، ته قریبمن ، عومرم حه فقهو ههژده بووه .

شاعیر :

ماموستا به یوه ندیت به شیخ مه محمودی (14) نهریشه وه

هه بووه ؟

شاعیر :

عمرزته کهم که کور بووم عومرم شانزوه بوو ، شیخ مه محمود
له لای عه یزه فه نیی وه سماناغا نه یخوین ، له خانوکه ی عه یزه فه نیی
بهرامبر مزگهفتی گه وره که ئیستا بازاری شیخ ره ووفی شیخ
مه حموده . باله خانه به کی بهرز بوو . شیخ مه حموو بوو ، به ننه
(= بنده) بووم ، حه مه ی نه وره حماناغا بوو ، حه ماغسای
کا که بی بوو ، هموو له وئی نه مانخوین ، فه قهت شیخ مه حموو
نزیکه ی ههشت نو سال له من گه وره تر بوو (15) .

ک. ر. م :

به لام له گه لیا زیای ؟

شاعیر :

زور ، زور ، به لئی .

ک. ر. م :

که ی و چون و بوچی شیعبرت ووتووو ناوی به که م شمعت
چی بووه ؟

شاعیر :

ك. ر. م :

و په يامی شيعر اووتنتان له چی په ووه بووه و چون بووه .

شاعر :

قوربان په يامی شيعر کونتم نه ووه بوو ، په کيکيان بسه
خوسووسیی حزم له شيعر کونم زور نه کرد ، چونکی نه وان ،
هموو شاعيره کان له دمورم کونه بوونه ووه له مزگه فته که ، وه
منيش ، ته يبعی گه نچ حزم له کچی جوانو شتی جوان نه کا ،
منيش حزم هه بوو .

ك. ر. م :

گومانی تیا نی په لعمه خوتان و شيعره کانتان هه ندي
- ته قريض - نوسرا ووه ته ووه ، ووه کو نووسينه که ی ماموستا ره فیق
حيلمی (22) که باسی خوت و شيعره کانتی بسه ووردی
گير او و ته ووه . لام وایه خوتنده و اريش یا گوگريش که
شيعره کانتان نه بیستن همر به که و به جورئ له تو تن نه گن . جا
نه گم ری بفرمویون خوتان به دمی خوتان نه ووه مان بو بکیر نه ووه :
سه رچاوه ی شيعره کانتان وه په يامی شيعر ووتنتان له چی په ووه
بوو ، وه چون بووه ووه به کوزتی شيعری چون چونتستان
نوسيو هو بو و هه اتان نوسيوه ؟

شاعر :

یانی په کم شت که پالی پتوه نابوون دلداریی بوو ؟

شاعر :

دلداریی بووه وه له دووای نه ویش و ته نیی بووه ، زور
و ته نیی بوو .

ك. ر. م :

وه لاهی قوربان ، له نه ووه له ووه ، زه مانی تورک (= تورکی
عوسمانی / ک. ر. م) . و ته نیی بهت که م بوو چونکه تورک که کان
دا گریان کرد بوون (23) به شق ، که بس نه به ویرا سه بکا .

فه قهت به ننه خه یالی و ته نیی به تم همر له دلا بوو . له زه مانی
عوسمانی یا جمال بابانی (24) . وزیر له حوقوق (کلیة الحقوق /
ک. ر. م) نه یخوین له به غا ، عومر نه زمییش (25) له وئ له
حوقوق نه یخوین ، نه ویش و وزیر بوو . به ننه ش مه نمووری
نه وراقی گومرگی به غا بووم ، مه نمووری نه وراقی گومرگی به غا
بووم له چایخانه ی نه لو وزیر له مه بدان هه موو روژی له گل
جمال بابان کونه بوونه ووه ، جمال بابان نیمتیازی و مرگرت ،
ناوی نا [بانگی کورد] بیست سه حیفه به که نه بوو (26) ، نیوه ی
به کوردی ، نیوه ی به تورکی . له و مه جه لله یا من له گه لیا هین
بووم . . موخه بری بووم وه موخه بریشی بووم . سیاسیش
بوو مه جه لله که . نهرزته که م به ینی مامه ووه ، شش مانگ له وئ ،
له پاشا من کرام به باشکاتی گومرگی سلیمانی ، هاتمه ووه نیره ،
همر موخه به رم له گه ل نه کرد ، همر بوم نه نارد . دهوامی کرد ،
به ینیک ، له پاشا که نه بوو به مه نموور [واته جمال بابان /
ک. ر. م] وازی لئ هیتا . لئجا زه مانی شیخ مه حمود که
لئنگلیزه کان هاتن ، نوسخم لامابوو ، به زور لئ یان سه نتم
[= سه ندم / ک. ر. م] و وردیان ، ووتیان نه مه شتیکی
ته نریخی به . په که مین کوردی که نوسرا نه ووه بوو (27) . (واته
به که م گوفاری کوردی نیره / ک. ر. م) .

باشه کامیان زور : و ته نیی یان دلداریی ؟

شاعر :

وه لاهی و ته نیی به کم زور لا مه تل بتر بوو ، وه له سر
و ته نیی وام لئ هات .

ك. ر. م :

ماموستای به ریز ووه کو سه رنجمان داوه ، له شيعره
دلداریی به کانتا که نپوه پتی نه لئین - غه زه ل - هه ووه ها له
هه ندي بیرو باوه ردا دهر باره ی ژبان و پرو پو و چیی و فانی بوونی
دونیا که لئی دو و اوون ، وا دهر نه که وئ که شيعرو نه ده بی یاتی
پیکانه « ! » کاری تن کردین ، جا نازانم نپوه له ممر نه مه
نه لئین چی ؟

شاعر :

به لئ له خزممت شیخه ولای هه ولیری یا که ساحی بی نه و
مزگه فته ی لای مالی عیزه ت به گد بوو [= له سلیمانیدا \
ک. ر. م] [گولستان و بوستان] او حافزم (= حافظی

ماموستا پر سياره که وا بوو ، سه رچاوه ی شيعره کانتان

شیرازی / ک. ر. م) بهمه‌عناوه ئه‌خوین . مەراقی ئه‌و زمانه
« ! » بوومو سه‌عدیی (سه‌عدیی شیرازی / ک. ر. م) زۆر
له‌وه ئه‌دووئ . حافزیش زۆر له‌وه ئه‌دووئ ، منیش زۆر
ئه‌مزانی که دونیا هیچو پووچه !

ک. ر. م :

نموونه‌یه‌ك له‌و شیعرا نه‌ی که بۆ هیچو پووچی له‌ لای
حافزو سه‌عدیی ووترابوون ؟

شاعیر :

حافز خۆی کۆتیبیتی ؟

ک. ر. م :

به‌لێ .

شاعیر :

به‌لێ حافز نه‌لێ :

[من ملك بودم و فردوس برین جایم بود آدم آورد درین
دیر خراب آبادم] من مه‌لابه‌که‌ت بوومو له‌ به‌هه‌شتا جیگه‌م بوو
به‌هه‌شتی گه‌وره . ئاده‌م منی هینایه‌ ئه‌م ویرانه‌یه .

ک. ر. م :

مه‌خسه‌دی دونیایه ؟

شاعیر :

مه‌خسه‌دی دونیایه ؟

جه‌نابت به‌رامبەر ئه‌وه شتیکت هه‌یه به‌ کوردیی؟ خۆت
داتنابین ؟

شاعیر :

ها ؟ .. هه‌مه ، فه‌قه‌ت نایه‌ته‌ بیرم .. به‌لام که نه‌لێ :

گۆی له‌ نه‌غمه‌ی سازی دل بگره‌ (30)

که‌مالی گۆی مه‌ده‌ ناوازه‌یی زیلو به‌می دنیا

ئه‌وه مه‌خسه‌دم ئه‌وه‌یه‌ پیاو پیاوی خورا بێ ، دلی

لای خورا بێ باشتره‌ له‌وه‌ی گۆی له‌ تارو عوود بگری (؟)
ک. ر. م .
ک. ر. م :

مامۆستای به‌رێز وه‌کو به‌ قسه‌ی خۆتاندا دیاره ، هاوچاخی
شیخ مه‌حمودی نهر بوون ، چاچ تاقه‌ یادگارێکی شیخ
مه‌حمودی نهرتان له‌ دلدا دهرناچن ؟

شاعیر :

وه‌للاهی شیخ مه‌حموو پیاویکی زۆر خۆش بوو ، بێ
ته‌که‌بیور بوو ، وه‌ پیاویکی ئازاش بوو ، فه‌قه‌ت زۆریش بێ
ته‌که‌بیور بوو ، هه‌تا به‌عزێ جار ته‌ریقم ئه‌کرده‌وه ، ئه‌م‌ووت :
قوربان خه‌لك لا‌بان وایه‌ تو ، ئه‌گه‌ر : جوینت بێن کافر
ئه‌بن ، ئه‌گه‌ر ته‌هنگ بته‌قینن ئه‌بن به‌ یه‌زید (= یه‌زیدی کوری
موعاوی‌یه / ک. ر. م) . منیش ، خه‌لك دهره‌قی من وای بێ ،
منیش به‌قه‌ده‌ر تو ئازا ئه‌بم . ئه‌یفرموو ، رازه‌که‌ی (= راست‌نه‌که‌ی
/ ک. ر. م) . زۆرم خۆشه‌ویست .

ک. ر. م :

مامۆستا هه‌ر له‌ زهمانی شیخ مه‌حمودی نهردا له‌
مه‌یدانی روژنامه‌گه‌رییدا ئیشتان کردبوو یا نا ؟ وه‌ له‌ کۆی و
چۆن ؟

شاعیر :

قوربان له‌وه‌و پێش روژنامه‌ نه‌بوو ، غه‌یری ئه‌وه‌ی جه‌مال
بابان ، له‌ زهمانی توره‌که‌کان که‌ عه‌رزم کردن ، له‌ پاشا حاجی
سته‌فا پاشا (31) ، که‌ شیخ مه‌حموو گه‌را ، بردیان بسۆ
هیندستان ، حاجی سته‌فا پاشا له‌ ئینگلیزه‌کان ئیتمیازی
جه‌ریده‌یه‌کی سه‌ند ، ناوی نا [روژی کوردستان] (32) که‌
– ئیستا – سه‌عید ناکام له‌ به‌غدا ده‌ری‌نه‌کا . ئه‌و منی کرد به‌
موحه‌ریبری ، له‌گه‌ل حاجی سته‌فا پاشا له‌وه‌ جه‌ریده‌یا ئیشتان
ئه‌کرد ، هه‌تا مالی ئیتمه‌ لای مالی عیژه‌ت به‌گی وه‌سمان پاشا
بوو ، گوواسته‌می به‌وه‌ برده‌می به‌ ماله‌کانی سه‌عی به‌ فه‌نی .

ک. ر. م :

چه‌ند مانگ موحه‌ریبری بوویت ؟ له‌ روژی کوردستاندا ؟
(راستی به‌که‌ی : له‌ بانگی کوردستاندا / ک. ر. م) .

شاعیر :

قوربان شه‌ش مانگ (33) موحه‌ریبری بووم . ئیتر که‌
شیخ مه‌حموو که‌ هاته‌وه‌ لێک تیکه‌دا بێ (؟ / ک. ر. م) .
سته‌فا پاشا رای کرد له‌ ده‌ست شیخ .. ته‌یاره‌و ئه‌مانه‌ وه‌

سهندی بهوه یای (= دای / ک. ر. م) به شیخ نووری ، شیخ نووری شاعر (34) . دوو مانگ بهدهست شیخ محمودوه بوو ، نهویش له بهر تیارمو میارمو نمانه .. بهکی کهوت .. منیش رام کرد له تاو تیارمو .. چووم بۆ بهغاو .. (نهم قسانه‌ی سه‌بارت رۆژی کوردستان راسته که چاپخانه گواسترایهوه بۆ دیتی : جاسه‌نه / ک. ر. م) .

ک. و. م :

(بۆ تاقی کردنه‌وی وریایی ، لیم پرسی) خۆی سالی چه‌ند « رۆژی کوردستان » دهرچوو ؟ (راستی به‌که‌ی بانگی کوردستان / ک. ر. م) .

شاعر :

(به‌دهم بیر کردنه‌وه) بیستو ... بیستو هین بوو ... بیستو دوو .

ک. و. م :

ماموستا شیمریکت دیتنه‌وه بیرم نه‌فرموی ؛
سه‌ری بۆ به‌زیی وه‌تن نه‌کا دهرد
وه‌کو شیت نه‌بن ویلی که‌زو همرد
خۆی نه‌کا تووشی زامی دارو به‌رد
وه‌تن دهرنه‌کا له ده‌ستی نامهرد
نه‌و سه‌ره یاخووا چیگه‌ی ژیر خالک بن
به‌رده بازی سه‌ر ری‌ی ناپالنه‌ی (35)

نهم شیمه‌رت له ده‌میکه‌وه هانی داووم ، وا نه‌و رۆزه‌ش هات ، نهم پرسیاره بکه‌م : سه‌رنجیم دلوه کیه‌ شیمه‌ر نه‌یشتمانی به‌کلانت که‌متره له‌چاو بابه‌ته‌کانی تردا ، نه‌وه بۆچی ؟

شاعر :

قوربان نهم که کوتوومه نزیکه‌ی چل سال نه‌بن وه شیمری نه‌ته‌وا به‌تیم زۆره ، نهمه‌وترا چاپی بکه‌م ، بۆیان چاپ نه‌ته‌کردم ، وه ئیستا هموم کۆ کردۆته‌ومو وا له چاپخانه (/ ک. ر. م) خه‌ریکم ته‌بمی نه‌که‌م . عمرزته‌که‌م نه‌و .. هتا روباعی به‌تیکم نلرد بۆ شیخ محمود ، له چلو پینچلا (36) (1945 / ک. ر. م) شیخ محمود له به‌غا ده‌ست به‌سه‌ر بوو ، که نه‌لن کردبوویشیان به‌کلرت له ئیران ، براییم .. و نه‌وان ناردبوویان بۆ ئیره ، سه‌ری دوو شه‌هیده‌که‌ی تیاوو ، به‌لکو بیستووته ، نه‌وه‌شم کوتبوو ، له چلو پینچا نه‌وه‌م کوتووه ..

ک. و. م :

له‌وروباعی به‌تا نه‌فرموی چی ؟

(به‌دهم بیر کردنه‌وه به‌کی قووله‌وه / ک. ر. م) .. نهم .. جه‌زنی که‌سه‌ی موباره‌که - جه‌زن بوو ، جه‌ز نه‌ پیرۆزه‌م نووسی بۆ شیخ محمود ، نه‌و بۆی نووسیوووم من جووابم بایه‌وه :

جه‌زنی که‌سه‌ی موباره‌که سه‌ره‌ستو حور بۆی (37)
بایه‌ندی ده‌ستی غه‌پری نه‌بن ، چه‌شنی کور بۆی
گوردی هزاره ، نه‌سه‌ری ده‌ستی غه‌پری ، جه‌زنی چی
که جه‌زنی تو به ، بگری بۆ ، سه‌ر به‌ قور بۆی .

ک. و. م :

نهمه جووابی .. (قسه‌ی پین بریم)

شاعر :

من بۆ شیخ محمود نووسیوه ، جا شیخ محمود ، کوتیان نه‌گریا ، نه‌بووت : نهم کافره همر نه‌مگریتن . ده‌نگی خۆش بوو ، کوتیان : نه‌بخوینه‌وه به‌گورانیی .

ک. و. م :

ماموستای به‌ریز نه‌گه‌ر ری‌ی پچوکت بده‌ی سه‌رنجی له شیمه‌رکانت نه‌ده‌مه‌وه .. له قه‌سیده‌به‌کلدا نه‌فرموی :

شکور ئینسانم نه‌صله‌ن جه‌ز به‌ نازاری به‌سه‌ر ناکه‌م
زه‌ره‌ر ناده‌م له‌که‌س خۆم تووشی فیتنه‌وه دهردی سه‌ر ناکه‌م
له‌تووانامه‌هه‌ داییم هاوده‌می دیوو شه‌یاطین بپ (38)
به‌لام مومکین نی به‌سه‌اتی ره‌فیقی پیایوی که‌ر ناکه‌م .

له لایه‌کی ترموه نه‌لنی :

جیهان ناشه ، زه‌مینو ناسمانیش ههردوو به‌رداشه
نه‌مانه‌پری به‌ وینه‌ی دانه‌ویله ناخری نهم ناشه

له لایه‌کی ترا نه‌لنی :

به‌راستی مالی دونیاو پاره بۆ دونیاوو دین باشه
مه‌حاله ، دیاره ناشاریته‌وه شه‌وه‌ی چرا فانوس .

نه‌سه‌فرموی :

ژیان هیچه همموی دهردی سه‌ری نه‌نووه‌ی سه‌ودایه (39)
نه‌گه‌ر ئیسراحتو خۆشیت نه‌وی نه‌ی کاکه ! له‌ولایه‌سه

نهخوی تهره به وهدی هیچو پوچی تو دهخیت بم
نیهایت نه تکوژی نم پره زالی نلوی دویسایه
بهزمی دویسا سهیره هیندی کونجی مه بخانهی نهوی
ساقیو جامی شهرابی نابو بهیمانهی نهوی

نه شلری :

بیناغهی دههری دوون رووخواهه به کسهر تیک چووه ناشی
به جارئی تیک شکاووه ووردو خاشه بهردو بهرداشی

له پارچه به کیشدا که له کتبه کهی ماموستا ره فیق
حیلمیدا هاتووه ، نه فرموی :

نه گهر نه هلی سهماعی (40) گوئی له نغمهی سازی دل بگره
(کهمالی ای گوئی مهده ناوازهیی زیلو بهمی دویسا

ئینجا ماموستای بهرئیز ، لیره دا دوو پرسـیارتان لئ
نه کهین ، به کهم : جارئی لهو چند نمونه بهدا ههست نه کهم
که تو بهردموام له دوو دلکی به کا ژیاپووی ، دوودلکی به که
همیشه هاتووبته سمر راسته ری به که که نمویش هیچو پوچی
پوونو نه بوونه ، نازانم جهانبان پای چی به بهرامبهر
نه میتکدانه وه به ؟

شاعری :

وه لاهی قوربان به ننه ، لام وایه ، دویسا ههسه ن هه موو
کهس نه زانن دویسا هیچه ، بو کهس نه مینن ، لاکین پاره که
بشبی ناشتره ، بو به عززی شت . من نه خۆش بکمووم پاره بئ
نمباته له نندن نه داویم نه کا ، نئ نه گهی ؟ بو نه مه سهله حه نه .

ک. و. م :

به لام جهنابت سوور له وه دلنیای که دویسا هیچو پوچه .

شاعری :

هیچو پوچه !

ک. و. م :

به هه موو شتیه به کی ؟

شاعری :

به هه موو شتیه به کی .

ک. و. م :

نهی نه وه دویسا ؟

شاعری :

ئیتسا خه فته ناخۆم من بمرم ، بمینم ، (به جۆشوه /
ک. و. م) وه لاهی به قهدهر به ک زه پیره له مردن ناترسم .

ک. و. م :

نهی نه وه دویسا ؟

شاعری :

نه وه دویسا ؟ کوره خووا غه فوون ره حجه ، کهه یفی
خۆبه تی . سهعدی نه فرموی :

چنان گفت سلامی بخوان گرم عزازیل گوید نصیبی برم (41)

خودای تعالا سفرهی کهرمی خۆی وا راخستووه شهبتان
نه لئ بهشی منیشی تیابه .

ک. و. م :

دووه م شت له مهر نهو باسانهی کران نه وه به که تاقه
که سیک که له سهر نهو لیتکدانه وه بهش به وریایی سهرنجی
داین ، ماموستا ره فیق حیلمی نهمره که له سهرتان
هه کی داوه تی ووتو به تی ! نه م پارچه بهی (کهمالی ای که
جۆره به ندیکی فهلسه فی تیابه به لامانه وه جووانه . به لام نه
ماموستای ناویراوبو نه کهسی تر نهو فهلسه فه به بیان روون
نه کر دووه توه ، نه مجا ئایا : فهلسه فه کهت فهلسه فهی نه هلی
سهماعو لاهووته (42) یان فهلسه فه به کی تره ؟

شاعری :

فهلسه فهی نه هلی سهماعو لاهووته . به معنی ئینان
خووا بناسی له سهر هیچ شتن به کی ناکوئی وه بو قیلعه تیش
خووا بناسه روو سوور نهی ، بو دویسا ههروا .

ک. و. م :

باشه له فهلسه فهی نه هلی سهماعو لاهووتا نه وه هه به
که دویسا هیچو پوچه و الخ . .

شاعری :

به لئ . به لئ هه به . نه وانهی که خووا بناسن دویسا

بهلاوه توره هاتیکه ، هزار ده هزار دینار .. هیچه ..

ک. و. م :

(به ناره زووه) بۆ لیمرو خوشه !

ک. و. م :

به لیه ؟

شاعیر :

باشه دیراسه ی فلسفه ی نهوهت کردووه ، ماموستا ؟

شاعیر :

به لیه ؟

چو کین دونیای رووته (45) !

ک. و. م :

نه ی ژبان خوی ؟

شاعیر :

دیراسهت کردووه ؟

شاعیر :

به لئ . شیخ نه جمه ددینی بیاره (43) ، له حهربی عالمی نهووه لا کردمیان به کاتبی . کوتیان خوشکی شیخ نه جمه ددین ژنی خه زوورته ، خه زوورم شیخ عارفی خانه قا بوو (44) ، کوتیان خوشکی شیخ نه جمه ددین ژنی خه زوورته نه بئ تو بچی بیی به کاتبی ، نهو تورکی نازانی ، چوومه خزمه تی ، دیراسه م کرد ، نه زانم چۆن بوو ، تی گه بیستم دنیا چۆنه ، نهو تی نه گه بی .

ک. و. م :

باشه ماموستا ، هر لیرا نه پرسم ، نه لئیم : رات چی به نا له م تمه نا به رامبه ر ژبان و دلداریی و پیری به تی و مردن ؟

شاعیر :

وه للا قوربان له مردن ناترسم ، چونکه معین ، خوا ، عهرزو حاله نه یا خه لقی کردووم ، وه نه رزو حالیش نایم بمکوژی ، که یفی خویه تی ، که یفی خویه تی . وه له باش نهو ههش له مردن ناترسم ، چونکه خوا به ره حمه کس نی به گوناهی نه کردین ، حمزه تی به عقوب پیغمبه ر بوو ، کوره کسان یوسفیان له بهر ته ماع خسته بیره که ، تی نه گه ی . دونیا نهو به .

ک. و. م :

نه ی ماموستا ژبان و دلداریی و پیری به تی ؟

شاعیر :

وه للا پیری به تی ، قوربان ، خوشه !

ک. و. م :

ماموستا نه گه رئی بچو وکت بده ی ، دلداریت کردووه ؟

چهند جار ؟

شاعیر :

(به سه رسامی بهوه) خوشه ؟

شاعیر :

(به جۆشه وه) زۆر .

ک. ر. م :

له هیچیانا سرکهوتی ؟

شاعیر :

وه للا سرکهوتنه که نهوه بوو ، نه چووم دهرگاکام
ماچ نه کرد . خو کهس کچی نهئدی .

(به پیکه نینهوه) دهرگاکام ماچ نه کرد که دهستی ، له
ته لقمه ریزه که کهوتوه .

ک. ر. م :

نمه چ سالی بووه ؟

شاعیر :

به خورا سالی .. چوزانم ، عومرم بیست بوو .

ک. ر. م :

باشه غهبری نهوه ؟

شاعیر :

ها ؟ وه للا قوربان کهس کچی نهئدی ، کهس چاوی پتی
نهئه کهوت ، هه موو په چهو عه با بوو .

ک. ر. م :

ماموستای به ریز نه گهر ری ری پچوکت بدهی ، لیت
پیرسم ، ناخوشتین ساتی ژبانته چی بووه ؟

شاعیر :

قوربان ناخوشتین ژبانته حهری عالمیی به کهم بوو ،
گرام به عه سکر ، یانززه سر خیزانمان به سره موه بوو ، لاکین
خووا کاریکی بو کردم ، کردمیان به کاتبی عه ماری نمرزاق .
مزگهوتنه کهی بهر هه لاجه کان نهوه قه لمان بوو تا نه چیتنهوه
مالی عیزهت به گی وه سمان پاشا ، نهو خانووانه هه مووی هین
بوو .. عمار بوو ، گهنم ، روژ ، پرنج .. نه مانه . مه لاش
فتوای بو یابوون ، زور نیسلام بوون ، مه لاش فتوای بوو
یابوون نهوه نده بدن مناله کان له برسا نمری ، بسهوه
نیدارمان نه کرد ، هه تا حمر ب ته و او بوو ، نه گینا روژی
دوو کوالیره هه بوو ، زور ناخوش بوو ، نهو چووار ساله
له لام .

ک. ر. م :

ماموستا فزانم شیمری بلاونه کراوه مت هه به یان نا وه
دووا شیمرت کامه به ؟

شاعیر :

به خورا شیمری بلاونه کراوه لیرابه (لیمای بو تاقی
کرد / ک. ر. م) هندی شیمر نووسیوه ته وانن . نه لیم ..
شیمریکی سه عدی هه به ترجمه م کردوه .

ک. ر. م :

به لئی .

شاعیر :

ناخیر شیمر نهوه به ، نه لئی :

جهزای خرابه به خرابه دان
وه ک ناو خوواردنهوه سه هله بو نینسان
هه رگهس خرابه ی که له گهل کردی
چا کهی له گهل که تو نه گهر ممدی .
نهوه ناخیر شیمره .

ک. ر. م :

تو نه مهت ترجمه کردوه ، به لام هی خو ت ؟

شاعیر :

نه لئی (واته شاعیر خو ی / ک. ر. م) .

نه ی دار جگه ره زور زویرم لیت
نم فده چی به خووا داوی به بیت
دایم ماچ نه نه ی لیتی دولبرم
تو تالمداری و من ناخیر شمرم

نهوه ناخیر شیمره .

ک. ر. م :

ماموستا تاوه کو نیستا چند شت چاپ کردوه ؟ دیوانو
ترجمه مو نه مانه ؟

شاعیر :

قوربان : دیوان [دیاری شاره زورو باخی میرو روخی
سه عدی] ، به کن که شم به دهسته وه به که خه ریکه چاپی نه کهم .
نمه سن . [شیرین و خوسره وه هی : جامی] موخته سه ریکه
ترجمه م کردوه . زور دوورو دریزه . [نهمیر نه رسلان] .
بوو ، نه تر (= په خشان / ک. ر. م) بوو کردوه به

دهخيلم وینه‌گر کاتی نه‌کیشی شکلی نهو شوخه
کهن وریا به ، شتیوهی چاوی مهستی ، با خه‌والوو بن
ک. ر. م :

نمه مامۆستا علی مردان وتوویهتی ؟

شاعیر :

نه‌لین نه‌یخوینتته‌وه (50) . وه هه‌قتا کوتیان ، علی
مردان پنی کوتم ، کوتی پاره‌شیان بۆ داناوی بۆ ئهم
غزه‌له ، له ئیزاعهدا .. ئیتر نازانم ؟

ک. ر. م :

(بوتم نه‌گر نهو غزه‌له‌م له‌ناو شریته‌کاندا دۆزی‌به‌وه
پیشکەشتی نه‌که‌م ، نه‌گر نا ، شتیکی تر نه‌فرمووی که هر
هی تو بۆ به‌دهنگی نهو پیشکەشتی نه‌که‌م ، که‌چی ئهو
دیاربوو له‌سه‌که‌م تی نه‌که‌یشتو نه‌می بۆ گێرامه‌وه که
ووتی : نه‌مه لا خوشه ..)

شاعیر :

هه شاخو کبوی دهر دو مه‌ینه‌تا فه‌ره‌ادی بن حاله
هه ده‌شتو چۆلو هه‌رده‌ی وه‌حشه‌تا مه‌جنوونی هه‌والم
خه‌ریگی مه‌شقی نه‌شکو خویننی دهرسی خه‌تو حاله
له هه‌شته‌تا ته‌به‌ریم وا نه‌زانن پیرو دام‌اووم .
له‌سایه‌ی هه‌شقه‌وه وا تازه مه‌شغوولی گه‌رو گالم

ک. ر. م :

مامۆستا له‌ کوتایی دانیشته‌که‌مانا زۆر زۆر سوپاست
نه‌که‌م وه پیتش نه‌مه‌ش پرسیاریکم هه‌یه ، نهو به‌ره‌مه‌انه‌ی که
ئیتا له‌چاپی بده‌ی چو چین ؟

شاعیر :

به‌کیکیان دیوانی خۆمه که شیمری چاپ نه‌کراوه ،
زۆربه‌ی وه‌ته‌نی به ، مه‌سه‌لا نه‌لین :

ئاخری ته‌نسر نه‌کا هاوارو تۆفو ناخی کورد
مه‌ته‌می نه‌گرئی زامی جه‌رتی پر برینو ناخی کورد
پیشه‌یی شیری ژبانو دامه‌نی به‌فرو پلنگ
چۆن نه‌ژی ... له‌سه‌ر ئه‌سوی بلندی شاخی کورد

ک. ر. م :

زۆر زۆر سوپاسی مامۆستا :

شیمری کوردی . نه‌وه‌شت ره‌نگه بیستین نه‌مه پیتنج . به‌عزێ
کتیبی ورده ورده‌ش وه‌کو [خورشیدی خاومر او عمرزته‌که‌م
نه‌ه‌شم کردوه وه‌کو [رۆسته‌مو جیهانگیر] له هه‌ورامی‌به‌وه
گۆریم ، نه‌وانه هه‌یج نه‌همی‌به‌تیا نیه .

ک. ر. م :

مامۆستا له پارچه‌به‌کتا نه‌فرمووی :

به‌شمو گۆی بگره تالهو گۆریه گۆریی دل به مه‌جزوونیی
به‌سۆزی هه‌شقی جازانه ، هه‌جەب (شۆرو) (هه‌تان) (48) یکه

به‌ما- وادهرنه‌که‌وی که زۆر هه‌زت به مه‌قامی کوردی هه‌یه ،
ئیرا نه‌پرسم ، نایا نهو شیمرانه‌تان که مامۆستا علی مردان
وتوونی جووانو چاکی وتوونو هه‌ز به کامیان نه‌که‌یت
پیشکەشتی بکه‌ین ؟

شاعیر :

شۆرو هه‌تار ، جار جار هین نه‌یلین .. علی مردان ، من
نه‌گریم .

ک. ر. م :

نه‌گریت ؟

شاعیر :

نه‌گریم ؟ هه‌ها شه‌وی علی مردان هاته لام له
که‌رکوک (خیرا سه‌که‌ی گۆریی / ک. ر. م) له به‌غتا
رۆژ لام بوو ، تا سه‌عات به‌که‌و دوو لام بوو ، به‌عزێکی سو
کوتم ، وای لێ کردم ، نه‌گریام .

ک. ر. م :

مامۆستا نهو شیمرانه‌ی مامۆستا علی مردان که
وتوونی وه‌ی جه‌نابتان ، به مه‌قام وتوونی ، جووانو چاکی
وتوون ؟ وه هه‌ز به کامیان نه‌که‌یت پیشکەشتی بکه‌ین ؟

شاعیر :

وه‌اللهی علی مردان .. به‌عزێ شتا زۆر به‌غه‌لت
نه‌خوینتته‌وه چونکه نه‌خوینده‌واره ، وه خویشی به‌خه‌تر
خۆی نه‌ینووسیتته‌وه نایزانن ، خۆم نهو غزه‌له‌م لا جووانه که
نه‌لین :

به فلسفی نامه‌وی مه‌جوبه‌به‌دل سافو خوش رووبن
پیای و نهو دوله‌رم من ، حه‌له‌بازو تونو جاندوو (49) بن

ووت : باوکم من ئیتر بوت نانوسمه وه ! ووتی :
 بوچی ؟ . ووتم : نه ترسم له سه ره شه چیرۆکه
 بئکوژن . [ناشکراشه نه و چیرۆکه کوتایی بی
 نه هاتوووه . / ک . ر . م .] .

« ۱۰ » : بو میژوو ، بو راستیی په نجه هه لده بپین و ده لئین
 دیوانی ته واری شه شاعیره دیاره ، له لایین هیچ
 ده زگایه که وه چاپ نه کراوه ، نه گهر چی
 وه چه کانی کوپان کردووته وه ناماده پیشیان
 کردوووه .. بوچی ؟؟؟

« ۱۱ » : بو میژوو ده بی شه باسانه بگهیره وه که له
 گفتاره دا هه رگه یز نه ده شیا تو مار یان پاش
 تو مار کردن ، بلا و بکریته وه : رادیوی کوردیی
 به غدا له پاش سالی ۱۹۶۸ هه زیاتر ده رگای بو
 شه ده بو هونه رو پیاوانی شه مه پیداننه کرایه وه ،
 به لام ته نها پشت ده به سترا به کورده کانی
 دانیشتوی به غدا . له و ساله شه وه ، گهر متر له
 هه ر کاتیکی تر [له سالی ۱۹۶۶] هه به نده
 له لای کار به ده سته گوره کانی راگه یانندن و
 رادیوو ته له فزیون ، بسی شه وه م کرد که شه گهر شه
 رادیوی به پیش بخری ، ده بی شه رچاره ته ماشا بکا
 که شه رچاوش شه دیبو هونه ره ندانی ناوچه ی
 کوردستانه . به کئی له و زاتانه شه که ناگداری شه
 باسه به ، د . زه کی شه لجا بیره ، هه روه ها مه مه
 سه عید سه حفاف که زانستانه و به هه ستنکی
 رادیوناسی به وه ته ماشای باسه کانی کرد که شه
 به رپوه به ری گشتیی رادیوو ته له فزیون بو ..
 مانگی حوزه بیرانی ۱۹۷۱ چوو مه لای شه زاته و
 پیشنیارم کرد که هه رچه نده من به کریی
 مانگانه به کی ۲۰ دیناری کار ده کم به لام تکام
 وایه ریگام بدری « ۲ » مانگی بهم بو کوردستان و
 شریته و ماگنیه فونم بدریتی تا چه ند بتوانم بو
 به که م جار له و شه رچاوه به وه کاریکی رادیوی
 رابه پرینم . سه ره تا ووتی : بو مانگی ، به لام

« ۱ » : شه و سئی که سه به که مه ، وه کوله گفتاری شاعیر
 خویدا دینه پیشه وه ، شه مانه ن : چه مال بابان ،
 عه لی باهیر ناغا ، عومه ر نه زمی . بسی تریش له
 پهراویزه کانی تایینده دا بوون ده بیته وه .

« ۲ » : له زمانی فارسی به وه به هونراوه و به ده ستنکاری به وه
 وه ریگه پراوته سه ر کوردیی .

« ۳ » : له هه وامی به وه به هونراوه و به ده ستنکاری به وه
 وه ریگه پراوته سه ر شیوه ی کورمانجیی خوواروو .

« ۴ » : داستانیکی به په خشان نوسراوه و به هونراوه له
 زمانی فارسی به وه وه ریگه پراوته سه ر کوردیی .

« ۵ » : له زمانی فارسی به وه به ده ستنکاری و هونراوه وه
 وه ریگه پراوته سه ر کوردیی .

« ۶ » : له زمانی فارسی به وه به هونراوه و ده ستنکاری به وه
 وه ریگه پراوته سه ر کوردیی .

« ۷ » : له زمانی فارسی به وه که هه ندی هه لپژارده به له
 گولستانی سه عدی شیرازی ، به هونراوه
 وه ریگه پراوته سه ر کوردیی .

« ۸ » : چه ند کورته چیرۆکی کومه لایه تیی بیگانه و
 خومالی به ، کوکراوه ن .

« ۹ » : گفتار له م باره به وه - تو مار - نه کرا ، به لام
 به ده م و دوو بوی گه پراوه که خوی : دوست و
 هاو بیی نزیکي شه حمه د موختار جاف بووه و خوی
 بوی نوسیوه ته وه ... زیاتر ووتی : شه و که سه ی که

چیرۆکه که ی له سه ر نوسراوته وه مه به سته
 (ناشکرایه ... ؟) و به شه حمه د موختار جافم

دو اچار تکای کرتم و له ۱ / ۷ / ۱۹۷۱ هـ
 که وتمه رینکا بو سلیمانی و هه ولیر .. به بپن نه وهی
 من - سووه ززهف - بمو مانی قه رزو قوله په کی
 ره سمیم هه بپن ، به لکو کله و په لی مالی خوم بو
 مه به سستی نه م کاره م ، خسته ره هنی بانقه وه ،
 نه مجا مالیشم گوواسته وه بو سلیمانی و له ویدا ،
 منداله کانم دوورده خسته وه ده که وتمه
 تو مارکردنی دهنگو به ره می نه دیب و
 هونه رهنه رو شنی بیرو میژو و نووسان ، یان به
 روژو به شه و به ده زگای تو مارکردنه وه ده چوو مه
 مالیان ، ته نانهت له ناو نو تو میبیدا . له هه ولیریشدا
 . هه روه ما ، به لام له ویدا نیشم که متر بی کراو
 موخابن که ماموستا (گیوی موکریانی) ی چند
 جار تکای نه کرتم نه که رچی - کوردستانی - که ی
 له ژووریکه که رمی نیقابه ی ماموستایانی
 هه ولیردا ، وه عه بدوللا په شینوی شاعیر له ژووری
 نو تیلدا ، بو گفتارو تو مارکردنی دهنگیان
 ناماده بوون . راستیش بی دیده نی په که م بو هه ولیر
 که متر بوو .

دیمه وه سهر چونی په تی دیده نی کردنی [عه لی باهر
 ناغا] هه ر که بیستمه سلیمانی (که مال) ی کوپیم
 ناگادار کرد که به رنامه م تو مارکردنی گفت و گو په له گه ل
 باوکی . نه ویش ناگاداری کردم که له به غدایه و هه تا
 مانگی ۹ / ۱۹۷۱ ، نایه ته وه له وانه شه بیته وه . خورا
 کردی روژی ۲۰ / آب / ۱۹۷۱ ناگاداری کردم که
 له وانه په له م په ک دوو روژهدا بیته وه . نه مه له هه لیکدا که
 ده بوو من ۱ / ۹ / ۱۹۷۱ بگه ریمه وه بو به غذا . به لام
 من پیم به جه رگی خومدا ناو چاوه نوواریم کرد تا روژی
 ۲ / ۹ / ۱۹۷۱ له گه ل که مالی کوپیدا به دیداری
 شادبووم .... موخابن کامیرای فوتوگرافم بی نه بوو .
 ماگنیه فونز و چند شریتی که ره ستم بوون . چووینه
 خزمه تی ، روو خوش بوو ، چووینه که می بی جوان بوو .
 (که مال) ی کوپي به نازوه وه چند قسه په کی خوشی بو
 کردو هانی دا که دلی بکاته وه و چی ده زانی بیگپرته وه :

له سهر قه نه فه په کی به رگ قه دیفه ی سوور دانیشتم ،
 میزیکه کچکه له که ماگنیه فونز که ی له سهر بوو له
 نیوانماندا بوو . سهرتا خوم پیشکش کرد که کیم و کی
 نیم .. به لام هه ر و وتم کوپه زای [مه لا مه محه دی مور
 هه لکه نم] کوپگی پرپوو له گریان ، دلی ناسکی بو
 روژگاری جارن هاته سوئی ، ته نانهت ووتی : هه تا ماوه په
 له مه و به ر به و قه له مه جووانه ی - باهیری من - . موریکه
 نه وی لا ما بوو که به تاییه تی ناوی لی هه لکه ندبوو ته نانهت
 قسه په کی زور به سوژی کردو چوونی - منی - به
 زیاره تیکه باهیرم ژمارد .

(که مال) ی کوپي ، هه روه ما خوم ناگادارمان کرد که
 چند پرسپاریکم ناماده کردوه که وه کو سهره قه له مه ،
 ووتی : بو م بخوینه وه ! هه ر به په له جیم نووسی بوو بو م
 گیرایه وه ، به لام راستی په کی نه وه په له وه و پیش نه و
 پرسپارانیه نه دی بوو ، بو په که ده لیم له کاتی گفتار
 تو مارکردندا ، سات به سات هه ستم به زهین روونی قسه
 نه سته قبی و وریایی ده کرد که هه رگیز له و باوه رده دا
 نه بووم وایی نه که رچی - که منی - گوئی کرانی پیوه دیار
 بوو . سهر نه نجام هه تا گفتاره که تو مارکرا ، چند به تام
 بوو ، وه کو کارمه ندیکه رادیو ، پرپارم دا که گفتاره که
 شپوه ی سهر پنی - ارجالی - ی په سندی لی ده رچوه ،
 جگه له وه که په که م گفتاریکی رادیویی بوو له گه ل نه و ،
 له رووی پاکیه تو ماره وه به نرخ بوو . ده شبی نه وه بلیم
 نه م تو ماره که - میژویی په - و کاریکی رادیویی په ، ده بوو
 لیره دا بو - خوینده وارن - ناسان بکری و باس و ناوی
 که سان روون بکرینه وه و په راویزو لیکدانه وه دروست بیی
 که نه مه - دیاره - له کاری رابویدا ناشی .

۱۲ : په لیکه عه شیره تی جافه / بنوواره [تاریخ
 السلیمانیه وانحاهما - وضعه باللغة الكردیه :
 محمد امین زکی . نقله الی العربیه : محمد جمیل
 بندی الروژیانی - ۱۹۵۱ / بغداد]
 ۱۳ : الحاج الشیخ کمال احمد کوپي شیخ مه عرونی
 نو دیه ی په له سالی : ۱۲۰۷ هـ = ۱۷۹۲ م له

شاری سلیمانیدا هاتووته دنیاوه په روهرده ی خوینده واری باوکی بووه . له زانسته کانی (ته فسیرو حه دیس و فیکها) ده ستیکی بالای هه بووه . له زوه دوته قوادا ، که م کهس خوی له شانی داوه . فه زلی له هه موو ناسویه کدا هه تاله هیندوستاندا دهنگی داوه ته وه . له ته فسیرو حه دیس و فیکها نزیکه ی ۱۲۰ نامه ی به زمانی فارسی هه بووه که له سالی ۱۲۲۹ هـ له به غدادا ۶ ، نامه ی به پچووکی له چاپ دراو نه مجاله یه ک جلدا ۱۲ ، نامه ی له سالی ۱۳۵۵ هـ له شاری نه جه فدا له چاپ درا . هه روه ها به عاره بییش به ره می هه بووه . له وانه : شهرحی له سر مه نزومه ی باوی (سلم الوصول فی علم الاصول) و په راویزی نووسراوی له سه رکتیبی (کمال) فی شرح (الشافية) فی علم الصرف .

خووا لی خوش بووه له ته مه نی ۹۸ سالیدا له ۱۳۰۵ هـ = ۱۸۸۷ م کوچی دووایی کردوووه له ژووړه که ی خویدا نیژراوه که له و ساوه نه و شوینه مه زاریکی پیروزه . بو نه م زانینانه که له عه ره بی یوه کردوومانه به کوردیی ، بو زانینی زیاتریش بنوواړه نه م دوو سه رچاوه یه : [تاریخ السلیمانیه وانعامها ... هه روه ها کتیبی : الشیخ معروف النودهی البرزنجی - تألیف : محمد الخال / ۱۹۶۱ مطبعة التمدن] .

۱۴ : شیخ مه محمود کوچی شیخ سعید کوچی شیخ محمد کوچی حاجی کاک نه حمه دی شیخ کوچی حاجی شیخ ماری نوډی کوچی سه ید مه مه دی کبریته سوورکه یشتاوپشت نه چیته وه سه سه ید عیسا ی به رزنجی کوچی سه ید بابا علی همدانی .

شیخ مه محمود له سالی ۱۲۹۸ ک (۱۸۸۱) له سلیمانیدا هاتوته دنیاوه . ۱ / ۱۱ / ۱۹۱۸ روژی حوکمداریتی یه ، ۹ / ۶ / ۱۹۱۹ ئینگلیز دای به دادگایه کی عورق سوپایی وکه فرمانی خنکاندن له روژی ۲۵ / ۷ / ۱۹۱۹ به سه ردا درا ، به لام له جیاتی نه وه به یه خسیری نییرا بو هندستان و فرمانه که نه هینرایه دی . له

۱۳ / ۵ / ۱۹۳۱ دا حکومتی عیراق ناردیبه (سماوه) دووای نه وه (ناصریه) . له پاشدا له سالی ۱۹۳۳ دا هینرایه به غداو له وی زور به پیژوهه دانشیت ، تاله شوپشه که ی ره شید عالی گیلانی دا له مایسی ۱۹۴۱ دا ، نه میش به هلی زانی ، به غدا ی به جیهیشت ، چوو ده ی په که ی خوی له ناحیه ی بازیان ، دی ی (داریکه لی) . له وی دانشیت و ژیانی رابوارد تاله نه نجاسی نه خوشیدا ، له به غدا له نه خوشخانه ی (حیدری) دوای ژیانیکی پاکسی پر له خه بات و تیکوشان له ری ی نه ته وه که ی داوچه نگاندن دژی عوسمانی و ننگلیزی داگیرگر ، دووای دوو جار فرمانی خنکاندن ده رچوو جاریک له لایه ن عوسمانیه کانه وه جاریک له لایه ن ننگلیزه وه ، له روژی ۹ / ۱۰ / ۱۹۵۶ فرمانی په زدانی به جی هینا . له مزگه وتی گوره لای حاجی کاک نه حمه دی باپیره گوره یه وه شاردرایه وه / بنوواړه : [هه ندیک داوه ری ی به ناویانگ - یاخود محاکماتی مه زن له میژوودا - پاریزه جمال بابان : چاپخانه ی کوچی زانیاری عیراق . به غدا / ۱۹۸۱] .

۱۵ : به لیکدانه وی له دایک بوونی شاعر ، دیاره شیخ مه محمودی نه مر حه وت سال له و گه وره تر بووه .

۱۶ : شیخ عبدالله کوچی شیخ احمدی هه ولیبری یه (بنوواړه : [دیوانی بیخود - کوکردنه وه و ری کخستن و له سه رنووسینی محمدی مه لا که ریم / ۱۹۷۰ به غدا) . هه روه ها له [تاریخ السلیمانیه وانعامها - لاپه ره : ۲۰۵ دا هاتوووه که شیخ عبدالله الاربل له سالی ۱۳۲۱ رومیدا خوی دامه زرینه ری قوتاپخانه که ی بووه که ژماره ی قوتا بیانی چوارده کهس بووه] . هه روه ها [التعریف بمساجد السلیمانیه ومدارسها الدینیة - بقلم محمد القزلی / ۱۹۲۸ مطبعة النجاح - بغداد : لاپه ره : ۴۷ ناوی مزگه وته کان و قوتا پخانه کانی که ره کی ده رکه زینی سلیمانیی ده هینی و له شه شه م ناودا ده لی : مسجد الشیخ عبدالله الاربل - کان رحمه الله من خلفاء مولانا

خالد ومدرسته معمورة بالتدريس والعلم] : به لام
 هه مان كتيبوكه له ويذا ، روونی نه كردووه ته وه
 شيخ عبدالله بيان باوكي نه و كه ناوی ديت ،
 خليفه ی مه ولانا خالد بووه !

۱۷ ، : تلف : نه م قسه يه ی شاعیر كه باوكي شيخ نه ولا
 - شيخ عبدالله الاربلی - خليفه ی مه ولانا خالد
 بووه ، راسته . [كتيبی : الشيخ معروف النودهی
 البرزنجی - لاپه ره : ۵۰ ناوی خليفه كانی
 مه ولانا خالدی هیناوه ، له وانهدا : الشيخ احمد
 الاربلی] . هه روه ها كتيبوكه ی : التعريف
 بمساجد السلطانية ومدارسها الدينية : له باسی
 خانه قای مه ولانا خالدو مه ولانا خالددا ، له
 په راویزدا ، لاپه ره : ۴۹ ده تی : د ثم ارسل خليفته
 (واتا مه ولانا خالد) الشيخ احمد الاربلی
 العلامة الى دمشق ، فنشر بين اهاليها واعلام
 الارشاد والقوا اليه مقاليد الانقياد وأخذوا الطريق
 وآمدوا بالتوفيق . فكتبوا الى الشيخ [واتا بو
 مه ولانا خالد] مستدعين تشریفه و طالبين قدومه
 عليهم . منهم فقيها العلامة حسين افندي المرادی
 ، فانشرح صدره بالذهاب اليها .. ! [كه وا بوو
 شيخ نه حمه د ده وری خه ليفايه تی و
 بلاو كردنه وه ی ته ريقه تی مه ولانا خالدی له
 ديمه شقدا دیوه و پایه ی به رزبووه / ك . ر . م .]
 بی : مه ولانا خالد ناوی خالد كوری نه حمه دی
 كوری حوسه ينه و له تیره ی جافی مكایه لی یه .
 دایکی مه ولان ناوی فاطمه یه و له ساداتی پیر
 خدری یه . مكایه لی تیره یه كن له جافی كوچه ری له
 نه ته وه ی پیر ميكائیلن كه مه شهووره به پیر
 ميكائیلی شهش نه نگووس (شهش په نجه) .
 كۆزی زستانه یان له ناحیه ی قه ره داخی سه ر به
 شارستانی سوله نئی نیستا بووه ، به هاوینانیش
 چوون بو كوستانه تاییه تی به كانی خویمان له
 كوردستانی ئیران . له كوردستانی ئیران . به لام
 نیستا خانه نشین بوون و گه رمیان و كوستان
 ناكن .

مه ولان له ۱۱۹۲ ی هیجری له شاری قه ره داغ له
 دایك بووه ، له باوه شی باوكی و كۆشی دایكیدا په روه رده
 بووه . نه م زاته هه ر به مندالی نیشانه ی گه و ره یی و
 به خته وه ری و هوشیاری و هه لكه و تووی به ناوچاوانیه وه
 دیار بووه . له ناومیره كانی باباندا كه له و سه رده مه دا
 حوكمرانی ناوچه ی سوله یمانی بوون به حورمه ت و

قه دروه ته ماشای كراوه و چ له به هره ی خو ی و چ له به ر
 ری و شوینی باوك باپیرو هوزه كه ی به خوشه ویستی ژیاوه
 . پاش به جی هینانی نادابی زیاره ت و جی به جی كردنی
 پیوستی به كانی حه ج ، مه ولانا نه گه ر یته وه بو شام و
 له سه ر ری و شوینی عاده تی خوی خه ریگی
 بلاو كردنه وه ی شه ریه ت و ته ريقه ت نه بی تا له سالی
 ۱۲۴۲ دا واته سالیك پاش گه رانه وه ی له سه فه ری حه ج ،

له شه وی چوارشه ممه ی یازده ی مانگی (ذی القعدة) دا
 تووشی نه خوشیی تاعوون نه بی و له شه وی جومعه ی
 سیازده ی هه مان مانگدا له نیوان نویژی شیوان و خه
 وتناندا ، وه فات نه كا . نارامگای یه گجاری به سه ر
 به رزاییی (قاسیون) هوه نه بی [له وولاتی سوریه / ك
 . ر . م .] . بنوواره باسی به نرخ و دوورو دریزی كتیبی
 [یادی مه ردان : به رگی به كه م . مه ولانا خالدی
 نه قشبه نوی / مه لا عبدالكريمی مدرس دایناوه ...
 چاپخانه ی كوری زانیاری كورد : ۱۹۷۹] .

۱۸ ، : بیخود « شاعیر » : محمود كوری مفتی حاجی
 مه لا امینی كوری مفتی گه و ره حاجی مه لا
 احمدی چاوماره . له سالی ۱۲۹۶ كۆچی دا هاتوته
 دنیاوه و له ۱۲۷۶ ی كۆچی دا =
 ۲۵ / ۸ / ۱۹۵۵ له سلیمانیدا كۆچی دوایی
 كردووه / بنوواره : [دیوانی بیخود] .

۱۹ ، : زیوهر « شاعیر » : عبدالله كوری محمدی كوری
 مه لا ره سوله له ۱۸۷۵ ی زایینیدا له سلیمانیدا
 هاتوته دنیاوه . له ۱۰ / ۱۱ / ۱۹۴۸ دا
 له سلیمانیدا كۆچی دوایی كردووه . / بنوواره :

[دیوانی زیور - سۆزی نیشتمان : به شی به که م
چاپخانه ی مه عارف - ۱۹۵۸ به غدا] .

(۲۰) په راویزی ژ : ۲۵ ی ناو دیوانی [بیخود - ل :
۱۳۵] ده لئ : [ئەم پارچه به بو میژووی وه فاتی
شیخ احمد مختار ئەفهندی کورپی شیخ عبدالله ی
کورپی شیخ احمدی مه ولیری به که له ۱۹۵۲ ی
میلایدیدا کوچی کردوه : (بیخود) به سه بو
وه فاتی (احمد مختار) ئەم میصره عه ، دهک
خوای لی بی راضی ته نریضی موجه وهری ویداعی
قاضی] .

(۲۱) - ئەلف : تاکی به که م :

شهید : به قوربان بوون .
مه خموور : مه ست و سه رخوش .
دلارام : یار .
بی باک : بی ترس .
بی : تاکی دووهم :

موهه قهق : محقق = به راستیی ده بی .
شه هلا : « بوئی » شینیکی زور توخی نریک
به تار

(۲۲) - ره فیق صالح حیلمی : ئەدیپ و روژنامه نووس و
سیاسی و ماموستا له سالی ۱۸۹۸ دا له
که رکوکدا هاتووه ته دنیاوه . به تورکی و
عاره بی و کوردیی ، له میژوو ، ئەدهب ،
روژنامه دا به ره می چاپ کراوی هه به . له
سالانی بیستدا له روژنامه ی (بانگی
کوردستان) و (نویدی نیستیقلال) نووسه
بووه . له سالانی ۱۹۵۶ ، ۱۹۵۷ ، ۱۹۵۸ ، ۶
جزمی یاداشتی میژوویی : یاداشت ، ی
بلاوکردوه ته وه . پیشه وه یکه له لیکۆلینه وه ی
ئه ده ببیدا ، سالی ۱۹۴۱ به که م جزمی « شعیرو
ئه ده بییاتی کوردیی » و سالی ۱۹۵۶ دووهمین
جزمی هه مان به ره می بلاوکردوه ته وه . له
۴ / ۸ / ۱۹۶۰ دا له خسته خانه به کی به غدا
به نه خووشی به کی کوتوهر کوچی کردو له شاری

سلیمانیدا نیرزاوه .

(۲۳) - ئەلف : مه به سستی شاعیر تورکه
عوسمانی به کانه عوسمانی به کانیس
« زنجیره به سولتانی تورکه .
سه لته نه تیشیان به ناوی عوسمانی
به که می دامه زینه ره وه ناوئرا .
خیلافه تیشیان له ۱۳۲۶ ز - ۱۵۱۶ ز ،
ئه مجا له ۱۵۱۶ ز - ۱۹۲۴ ز : دا بوو .
بنوواره : المنجد - الطبعة الثانية
والعشرون ، .

بی : قسه ی / شاعیر : « وه ته نی به ت که م بوو .. هتد ، .
ناریک نی به و راسته ، چونکه هه رچی سه رچاوه به کی
میژوویی هه به ، هه موویان سته م و زورداری و
ناهه موواری رژیعی عوسمانی به کان نیشان ده دن . هه ر
ئه و سته م و زورداری به ش هه یه ک بوو بو راپه رینی که لانی
ژیرده سته ی ده وه لته ی عوسمانی و رووخاندنی .

(۲۴) - جه مال بابان : « ژبان نامه ی نازانین ، به لام : له
(۱۹۲۹ دا نوینه ری کورد بووه له مه جلیسی نیابیدا ، له
۱۹۳۰ ، ۱۹۳۱ دا له وه زاره تی به که م و دووهمی نووری
سه عییدا وه زیری عه دل بووه . له ۱۹۳۲ ، ۱۹۳۴ دا له
وه زاره تی به که م و دووهمی جه میل مه دغه عییدا ، وه له
ئاب ۱۹۳۴ دا له وه زاره تی جه وده ت ئەلته یو بییدا
وه زیری عه دل بووه . « بنوواره : تاریخ الهراق السياسي
الحديث . ج ۳ . عبدالرزاق الحسنی ، .

(۲۵) - عومه ر نه زمی : « ژبان نامه ی نازانین ، به لام له
(۱۹۳۸ ، ۱۹۳۹ دا ، له وه زاره تی سیه م و
چاره می نووری سه عییدا وه زیری نیقتیسادو
موواصه لات و وه زیری ئەشغال بووه . هه روه ها له
۱۹۴۰ دا له وه زاره تی دووهمی ره شهید عالی
ئه لگه یلانی دا وه زیری ئەشغال بووه . وه له
۱۹۴۱ دا ، له وه زاره تی تاها ئەله اشمییدا
وه زیری ناوخوو جیگری وه زیری عه دل بووه .
بنوواره « سه رچاوه ی پیشوو ! ، .

(۲۶) - پیوسته له م باره به وه ته ماشای گلناره که ی تری

کوششی ، نو د له هه موو جیکه به مه کته بنی
 گوشاد بکری و قهومی کوردان له م جه هاله ته
 تخلیص بکا ، . بانگی کورد ، یش به چه شنی
 روژنامه و گوڤاره کوردی به کانی تر هه ولی ده دا
 له ریگی بزواندن هه سستی ئایینی به وه خه ک
 بو خویندن هان دا . وهک نمونه ئه م چه ند
 به یتای خواره وهی ده خه ینه پیش چار :

بو ته ره قلی مولاک و میللهت ئیتتیحادمان لازمه
 سه رلی غیرهت چاکه با غه بیی نه که ین ئه م فرسه ته
 مه حقه فله ی دین و شه ریه تمغه خو خلکی وه تن
 ئاوه دانی ئه و به زوری عیلمو فه زن و سه نه ته
 ئیش نه که روا بی وه تن نوورانی یو مه عموور ده بی
 دوژمنی عیلمو مه عاریف خانه مان و یران ده کا
 زور خراپه و موهلیکه ، ده رمانی که ین ئه م علیله ته (.

د . که مال له په راویزی ژماره د ۸۵ ، دا به رامبه ر
 ئه م گوڤاره ده ئی : (له چاپخانه ی « الاداب » ی به غدا
 چاپ ده کرا . له ژماره یه کی یه وه تا ژماره سنی به سه ر
 یه که وه ۷۲ لاپه رهن ، واته هه ژماره یه ی ۲۴ لاپه ره بوو .
 به بیی زانیاری به کانی ماموستا عه بدو پر ه زاق حه سه نیی
 « بانگی کورد » ، پینچ ژماره ی ئی ده رچوو ه . ئیمه ته نها سی
 ژماره ی ئه م گوڤاره مان دیوه .) بنوواره : (تیگه یشتنی
 راستی و شوینی له روژنامه نووسی ی کوردییدا .
 چاپخانه ی کۆری زانیاری کورد - بغداد : ۱۹۷۸ . لاپه ره
 ۷۵ و ۷۶) .

بی : له ژماره ۶۴۵ ی : ۸ / ۷ / ۱۹۸۲ ی « هاوکاری »
 دا گو تار ی کمان به ناو نیشانی « روون کردنه وه یه ک ..
 سه رنجیک » ، بلاو کردو وه ته وه - به کورتی - گو تو مانه که
 ئه و شیعه ری له « بانگی کورد » ، و « ژماره ۲ ی
 روژنامه ی روژ کوردستان - ۱۹۲۲ ، دا بلاو کرا ونه ته وه ،
 له وه ده چن که هی شاعیر مان عه لی باهیر ئاغای بی . بو
 ئاگاداری زیاتر ، بنوواره هه مان گو تار مان له ژماره ی
 ناوبراوی « هاوکاری » ، دا .
 تی : د . که مال مه زه ره ئه حمه د له ۱۹۷۸ دا

بکه ینه وه که له ژماره : ۳۱۱ ی هاوکاری
 ۱ / ۴ / ۱۹۷۶ بلاومان کردو وه ته وه که ده ئی :
 (به نده له سالی ۱۹۰۵ - ۱۹۰۶ دا کرام
 به مه ئسووری ئه وراقی رسووماتی گو مرگی
 به غدا . دایه ره که مان له سه رشه ت بوو . به روژ
 ئه چووینه چاپخانه ی « ئه لوه زیر » له مه بیان ،
 له وی دانه نیشتن . جمال بابان بوو له گه ل
 به عزی کورد له حقوق ئه یان خویند جمال بابان
 روژی ووتی : فلان . ووتم : به ئی . ووتی : با
 شتیکی وا بکه ین . « عه ریزه یه کم دا به ناوی
 ئه وه وه . ئیمتتیزی جه ریده یه کمان وه رگرت
 به ناوی بانگی کورد وه . نیوه ی تورکی ، نیوه ی
 کوردی بوو . « زه مانی تورک بوو . هه م سیاسی و
 هه م ئه ده بیی بوو . سی چووار نوسخه ی مان
 ده رکرد . له پاشدا من نه قلی سلیمانی بووم
 له ویشه وه من هه رشتم بو ئه نارد . له پاشدا
 ئینگلیزه کمان که هاتن ئه وه بوو جمال بابان بوو به
 حاکم و جه ریده که ش نه ما . ئینگلیزه کانیس که
 هاتن ، سی چووار نوسخه م لاجوو ، به زور لیان
 سه ندیم ، و تیان ئه مه شتیکی ته ئریخی به ،
 بر دیان بو له نده ن .) !

ئه لف :

(۲۷) - د . که مال مه زه ره ئه حمه د سه باره ت ئه م
 گوڤاره ده ئی : (جه ماله ددین بابان روژی ۱۲ ی
 « ربیع الاول » ی سالی ۱۳۲۲ ک ، واته ۸ ی
 شوپاتی ۱۹۱۴ ژماره یه کی گوڤاری « بانگ
 کرد » ، بانگی کوردی به تورکی و کوردی
 بلاو کرد وه . گوڤاری به غدا مان کوردی هان
 ده دا ده رس له « قه ومیکی به سوکی وهک
 ژاپونیا » ، وه رگری چونکه ئه و به « سایه ی
 سه عی و ته قدیری قیمه تی وهختیان ده وه له تیکی
 عظیمی وهکو رووسی هان شکان و تارومان کرد
 . « بانگی کورد » هاوارو دادو بیدادی ، بوو بو
 دامه زراندنی کومه لیک تا وه کو به « ته شوپوق

زیلو بهم : دوو ئالتهی موسیقایی
روژه لاته .

(۳۱) - حاجی مستهفا پاشا :

ئه لف : کوری عه زیز پامولکی به
خه لکی سلیمانی .

له سالی ۱۲۸۱ ی رومییدا
لهویدا هاتووته دنیلومه
قوتبخانهی سه رتهیلی تیدا
تهواوکردوه .

خویندنی سلفهویی له
ئیعدا بهی عه سکه ریهی
به غداو خویندنی بالاشی له
د ئیعدا دی بهی ، دا

تهواوکردوه له ، سالی ۱۳۰۴
هه دا به روتبهی ، رهئیس
روکنی حه ربیی ، ده رچوو .

سه روکی ئه رکنی حه رب بووه
له سه رتهیلی ، حیجازیی به ، دا
قونسول بووه له ، خوی ، و

د سه لیس ، دا . له سالی
د ۱۳۱۷ هـ ، دا ، وه کاله تی
ئه رکنی حه ربی له شه شه م
له شکر دا له ، به غدا ، بهی

سپه راوه . پاشان له سالی
د ۱۳۲۴ هـ ، دا سه روکی
ئه رکنی حه رب بووه له ته بی

د ئه نقه ره ، دا . پاشان سالی
روتبهی ئه میر لیوای
وه رگرتوووه بووه به
له رماندهی ته بی بیست و یه که له

د به غدا ، له سالی د ۱۳۲۶
هـ ، دا گواستراوه ته وه بو
ته بی سایی له ، ئه رزنجان ، دا :
له جهنگی (عوسمانیی -

د تیگه یشتنی راستی و شوینی له روژنامه نویسی
کوردییدا ، بلاوکردوه ته وه ، که چی ته ماشای ئه
گفتاره ی شاعیری ئیمه ی له مه ر د بانگی کورد ،
نه کردوه که له د ژماره ۲۱۱ - ۱ / ۴ / ۱۹۷۶ ی
هاوکاری ، دا بلاوکردوه ته وه . ۲۴ .

(۲۸) - شیعری نیشتمانی شاعیرمان له کوربه دهست
بهی دهکا ؟ دیاره له گوژارو روژنامه کانی به که مدا
وه لاممان دهست / دهکوی . هر بو نمونه
ته ماشای ئه م دوو سه رچاوه به بکه :

● بانگی کوردستان : د س ۱ . ژماره : ۸ . جمعه ۲۹ ی
ئه یلول ۱۹۲۲ ، فیدای ملیهت :-

فیدات به ئه ی فیدای ملیهت ئه ی سرداری کوردستان
وه لبعه هر هومانیون طلایع خونکری کوردستان
به ئه نفلسی مه سیح ئاسا عیلاجی عاجلیت به خشی
به دایه ی بی که سی بیچاره ی بیماری کوردستان هتد
.....

● روژی کوردستان : د س ۱ . ژماره : ۲ . چهارشنبه ۲۹
ی تشرین ثانی ۱۳۲۸ [= ۱۹۲۲] ، ای ام مشفق :-
ئه ی ئه ی موشفق ئه ی وه من پکنو موخته ره م
نه موت مه به ئه ومنده گرفتاری ده رو غه م
نه موت مه ناله به سیه مه به عاجزو به شیو
لاده له روو نیلایی غه م میحنهت و ئه له م
● ته بیینی : ئیملا به یته کلن بو ئاسانی
خویندنه وه ، ده سکرایی کرا .

(۲۹) - له دیوانی د حافظ ، دا ، چاپ امیر کبیر ، ئه و
دوو تلکه هه به و شاعیری ئیمه راستی
گیراوه ته وه . لیکدانه وه ی مانایی هه ر
راسته و بو یه که وشه به وشه مانکناکیمان
نیشان نه داوه .

(۳۰) - ئه لف : تلکی به که م :

نه غمه : ئلواز

ساز : ئالتهی موسیقا

بی : تلکی دووم :

که مالیی : نازنلوی شاعیر خو به تی .

ئیتالیا) دا فرماندهی تیبی
پینجهم بووه . له جهنگه کانی
(گالیبولی) و (بولایر) دا له
(بالقان) دا فرماندهیی تیبی
بیستو و حوتهمینی پی
سپنراوه . له شهری
سهندنهوهی ، ئه درنه ، دا
به شداربووو نووای ئه مه
، ئه نوهر پاشا ، کارکه ناری
کرپووه . پاش دامرکافندهوهی
جهنگی گشتیی ، سه روکی
مه حکمه ی حه ربیی عورفی
بووه . پاشان ولایهت کردنی
، پروسه ، ی پی سپنراوه . له
سانی ۱۹۲۰ موه هاتهوه بو
(عیراق) . له سانی ۱۹۳۶ دا
کوچی کرپووه . (بنوواره :
تاریخ السلیمانیه وانحاهما) .

بنی : خلوه نی ئیمتیازو به رینوه بهری بهرپرسیاری
روژنامه ی (بانگ کردستان - ۱۹۲۲) بووه که
له ژماره ۱۴ - ۱ موه / ۲۸ کانوونی دووهمی
۱۹۲۶ له به بغداده ری کرپووه .

تی : له ۱۰ ی تشرینی به کهمی ۱۹۲۲ دا ، له لای
حوکمداریتی شیخ مهحموود ، سه روکی
مه عاریف بووه .

جی : شاعیریکی سیاسی بووه . لاپه ره کانی
روژنامه ی « بانگی کردستان ، ئلوینهن :
● ژماره ۱ ، ی ۲ ئاغوستوس ۱۹۲۲

به بی عیلمو سیاست ئه ی به قوربان .

مه حاله ئه ندهر مه حاله ژینی کوردان
قسه خوشه فهقه ط چکی له دوو بی
نهومک بو روپییه و ته حکیمی جی بی
له ترسی دهنکی پولیس سه ره به کون کا
به په نهانی دوو هه د هیتنه بهرپاکا .

● ژماره « ۷ ، ۲۲ ئه یلولی ۱۹۲۲ به ناوی :
(هومای دهوله تی نیشته ره بحمدالله
دوعا بو به ختی کوردان که بین دهوامی بی
بعون الله)

● ژماره « ۱۴ - ۱ ، ۲۸ کانوونی ثانی ۱۹۲۶ ،
به ناوی « په ندو هوشیاری » یه وه .
● ژماره « ۱۴ - ۱ ، هه مان میژوو ، به ناوی :
« هاواری شه ورژم » .

حی : بو ناسینی باری خزمهت و به ره هم و شیعه ره کانی
حاجی مسته فا پاشا ، بنوواره (هندی له
مه ترووکاتی مصطفی پاشا :
عبد العزیز یاموکی . چاپخانه ی : دار المعرفه .
بغداد / ۱۹۵۶) .

● تیبینی . ئیملا ی به یته کان بو ناسینی خویندنه وه ،
دهستکاری کر .

(۲۲) - ئه لف : راستی به که « بانگی کردستان ، ه نه ک
« روژی کردستان » . له وه ده چی ئه م
سه رلی تیکچوونه ی شاعیر له م باره یه وه ،
ئه نجامی ئه وه بی که « روژی کردستان ، له
بری « بانگی کردستان ، دامه زراوه ره زوو .
بو راستیش : ژماره « ۱۲ ، ی - بانگی
کردستان - له ۲ ی تشرین ثانی ۱۹۲۲ دا بووه
ژماره « ۱ ، ی - روژی کردستان - له ۱۵ ی
تشرین ثانی ۱۹۲۲ دا بووه ، که له م ژماره یه دا -
لابردنی - حاجی مسته فا پاشا باس کراوه .

بی : سه عید ناکام : سکرتری نووسین بووه له (روژی
کردستان / شمس کردستان . به غذا . ژماره
« ۱ ، ی له حوزه بیرانی ۱۹۷۱ دا ده ره چوووه
سه رنووسه ره صالح یووسفی بووه .

(۲۳) - ئه لف : راستی به که ی « ۴ ، مانگ ده کا . له
ژماره « ۱ ، هه تا ژماره « ۱۳ ، .

بی : ژماره : ۱۴ ی « بانگی کردستان » : ۸ ی
حوزه بیرانی ۱۹۲۲ وا نیشان ده دا که علی که مالوم .

نوری له گه ل حاجی مستهفا پاشا کاریان نه کردووه که ناویان له سەر روژنامه که دا نه ماوه . (له هه مان ژماره دا ئەم ناگاداری یه بلۆکراوه ته وه که - به ده ستکاری ئیملاره - ئەمه یه : ئەوانه ی له زه مانى شیخ مه محموددا ته عین بوون و مه ئمووری یه تیان دراوه تی عومومهن وه ظیفه یان له غوره ... ئەوانه به مه ئموور ده ناسرین که ناویان له دائیره ی سیاسى نووسراوه ته علیق کراوه !

مه ئمووری سیاسى بانوردوی فه خیمه مینجر نه دمونس ۵ جون ۹۲۳ (حوزهران) .

ژماره . . . ۱ - ی بانگی کوردستان : ۲۸ ی کانوونی شانی ۱۹۲۶ یش وا نیشان ده دا که مستهفا پاشا به ریه به ری به ر سپارو سه ر نووسه ر بووه و مستهفا شه و قیش نووسه ر بووه که روژنامه که ش له چاپخانه ی دارالسلام له به غداددا چاپ کراوه .

تی : جوو دا بوونه وه ی حاجی مستهفا پاشا له شیخ مه محمود ، دیاره له سه ره سه له یه کی سیاسى یه . ئەمه ش ، که م ژور له چه ند لاپه ره یه کی « بانگی کوردستان / حاجی مستهفا پاشا ، دا ده ورده کریته وه .

(۲۴) - ئەلف : شیخ نووری شاعیر / م . نوری . =

نووری شیخ سالحی شیخ غه نیی . له ۱۳۱۵ هـ = ۱۸۹۷ ز / ک . ر . م ، له سلیمانیدا هاتووه ته دنیا وه له قوتابخانه تاییه تی ئەهالی خویندوو یه تی . ژور فامیده و زرنگه . هه ره له منبالی یه وه خووی داوه ته شیعو ته هه ده ب . زمانه کانی تورکی و فارسی و عه ره بیی فیر بووه . (بنووا ره : شیعو ته ده بییاتی : ره فیق حیلمی / چاپخانه ی : الشیاب . به غداد / ۱۹۵۶) .

بی : له ژماره « ۱ - ۱۳ ، ی روژنامه ی بانگی کوردستان دا نووسه ر بووه . له ژماره « ۱ - ۱۵ ، ی روژی کوردستان دا سه ر نووسه رو به ریه به ری به ره رسیار بووه له هه ردوو کییدا شیعو / گو تازی هه مه جو ره ی بلۆکرو وه ته وه .

تی : دیوانیکی چاپ کراوه : (هونراوه ی نووری شیخ صالح . چاپخانه ی : کامه ران . سلیمانیه / ۱۹۵۸) .

جی : ناسراوه به پیشه ریه و یکی نوی که ره وه ی شیعیری کوردیی . له ۱۹۵۸ دا کوچی دووایی کردووه وه له کردی سه یواندا نیژراوه .

(۲۵) - ئەلف : تاکی یه که م : « سه ری بو به رزی وه تن نه کا ده رد ، واتا سه ری بو وه تن تووشی ده رده سه ری نه بی ..

بی : تاکی دووه م : « به رده بازی سه ری ناپاک بی ، واتا له سه ر پیکای ناپاکاندا به رده باران بکری .

(۲۶) - مه به ست له و جوو ار نه فسه ره کورده نه مرانه یه که له زه مانى ژیمی پاشایه تییدا : ۱۹ ی حوزه بیرانی ۱۹۴۷ له سیداره دران .

(۲۷) - هابه ند = بی به ستراو
غه پیری = بیگانه
کوپ = لی ره دا مه به ستی له نیری یه .

(۲۸) - بو یادگار ده یگیره وه که له کاتی قسه دا گوتم : « شه یاطین ، و د بم ، م له بیر جوو . به لام وریایی نه وه من به ده ست و برد بوو . خیرا بو ی راست کردمه وه گو تی : بی « شه یاطین بم » .

(۲۹) - ئەلف : تاکی یه که م :
ئه ندووه = خه م
سه ودا = ره ش (به لام لی ره دا واتا که له بی و شینی) .

بی : تاکی دووه م :
له ولایه = نه وه دنیا . دونیای دووای مردن

(٤٢) - فلسفه‌ی لاهوت = فلسفه‌ی گیانی و
 خورا پرستی‌یه . به پیچه‌وانه‌وه فلسفه‌ی :
 ناسوت = دنیایی و ماددی .

(٤٣) - شیخ نه‌جمه‌ددینی بیاره نه‌جمه‌ددین کوری
 شیخ عومر کوری شیخ سیراچه‌ددین .

(٤٤) - شیخ عارل خانقا : کوری شیخ فه‌تاحة که له
 خانقاه‌ی مه‌ولانا خالد له سلیمانیه نیرزاوه
 دوستی شیخ نه‌جمه‌ددینیش بووه .

(٤٥) - دنیای روت : عه‌کسی جارن (وه‌کو‌خوی ده‌لی
 : کس کچی نه‌ئدی . مه‌مووه‌چه‌وه‌بابوو) .

(٤٦) - مه‌لاقدری بیاره = مه‌لاقدری کانی که‌وه‌یی .
 (ماموستا خال بوی گپرامه‌وه / فه‌رموی :
 زانیه‌کی نایینی ناودارو پایه به‌رز بووه‌و زیا له
 ٣٠ موده‌پرسی نایینی چاکی بی‌گیانده‌وو
 نه‌وه‌نده زانلو خوشه‌ویست بوو شیخ
 ضیانه‌ددین کچی خوی داوه‌تی .

(٤٧) - له‌وه‌له‌دا قسم بی نه‌بری ، به‌لام پاش
 ته‌واو‌بوون باسه‌که‌م خسته‌وه‌بیری و گوتی :
 نه‌وزاته جوان پرست بووه .

(٤٨) - شوپو‌قه‌تار = دوومه‌قامی روزه‌لاتین‌وله‌به‌ر
 دیرینی ، له‌ناو‌کورددا به‌هی خوده‌ناسرین .

(٤٩) - نه‌م تاکه ، واتا : بیلوی نه‌و یارهم که فیلبازو
 گیرینی و وه‌ک جادوو‌که‌ر سه‌ر بسوریمینی .

(٥٠) - روزگاری که له راندیوی کوردی به‌غدادا کارم
 ده‌کرد گتی جار بو‌نه‌م گورایی به‌که‌پاروم که
 توماریش کراوه . وا دیاره شریته که وون بووه ؟

تی : تاکی سینه‌م :
 ته‌فره = فریو .
 وه‌عه‌ده = گلت . به‌لین .
 ده‌خیل = په‌ناهیان . خو‌به‌ده‌سته‌وه‌دان .

جی : تاکی چوارهمه :
 زال = باوکی روسته‌می زالی سامی
 نه‌ریمان .
 (لیره‌دا واتا : دنیای کون . دنیایش به
 پیره‌ژن له‌قه‌له‌م ده‌ردی) . پیره‌زالیش :
 زال ده‌گریته‌وه چونکه ده‌گیرنه‌وه که
 هاتوه‌ته دنیاو سه‌ری سپی بووه .

حی : تاکی شه‌شه‌م :
 ناب = نایاب
 په‌یمان = پیک .
 حی : تاکی حه‌وته‌م :
 ده‌هر = زه‌مان . روزگار
 دون = هه‌ره‌که‌م وه‌کو‌نه‌بوو . بو‌سووکیش
 مانده‌به‌خشی .

(٤٠) - نه‌هل سه‌ماع = که‌سانی که به‌گویی ده‌روون ،
 ده‌بیستن .

(٤١) - نه‌م به‌یته‌وه‌کو‌خوی له زمان خو‌یه‌وه‌تومارمان
 کردوو ، به‌لام له « بوستان » دا تالیف : دکتر
 محمد خذائل - انتشارات جاویدان ، چاپ اول
 ص ٦) نه‌و به‌یته به‌م جوړه‌هاته به‌رچار :

وگر در دهد يك صلاي كرم

عزازيل گوید نصیبي برم

که واتاکه‌ی نه‌مه‌یه : کاتی که خورا ده‌ست‌ده‌کا به
 به‌خشین ، له‌گه‌ل نه‌وه‌ی عزازیل (= شه‌یتان)
 ده‌رکراو دوورخراوه‌یه ، له‌باره‌گای خورادا نه‌ویش
 چاره‌نواری به‌خشین‌و‌لی‌بوورده . (سوپاس بود .
 محممه‌د نووری عارف که به‌راوردی به‌یته‌کانی بو
 کردین و واتاکه‌ی لیک‌دا‌یه‌وه) .